

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ШІСТДЕСЯТНИЦТВО ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН ДОБИ»

Ступінь освіти	бакалавр
Освітня програма	Українська мова та література
Тривалість викладання	11-12 чверті
Заняття:	весняний семестр
лекції:	1 година на тиждень
практичні заняття:	1 година на тиждень
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає

Філології та мовної комунікації

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=4886>.

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації:

Microsoft Teams – група «035-21-1 «ШІСТДЕСЯТНИЦТВО ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН ДОБИ»

Викладач:

Біляцька Валентина Петрівна

Доктор філол. наук, професор
кафедри філології та мовної
комунікації

Персональна сторінка

E-mail: Biliatska.V.P.@nmu.one

1. Анотація курсу

Навчальною дисципліною «Шістдесятництво як культурний феномен доби» передбачено вивчення сучасного українського літературного процесу II половини ХХ ст. у найвизначніших персоналіях, найкращих творах і провідних художніх напрямках; ознайомлення з літературознавчими розвідками, присвяченими письменству II пол. ХХ, одного з найплідніших періодів розвитку української літератури, переосмислену спадщиною українських письменників різних напрямів і шкіл; поглиблення знань студентів-філологів про сутність художніх відкриттів і здобутків поезії, прози, епістоляріїв, драматургії України II половини ХХ ст.

Практичний курс дисципліни має на меті сформувати знання у студентів про методику аналізу ідейно-естетичних, художньо-стильових засад прозових та поетичних творів української літератури II половини ХХ ст., уміння застосовувати різноманітні – традиційні та експериментальні – прийоми поетикального аналізу доробку письменників-шістдесятників; усвідомлення студентами значення набутку української літератури II половини ХХ ст., як окремого етапу в історії національного письменства, теоретичної та естетичної думки в Україні. Значну увагу приділити питанням взаємовпливів і взаємодії літератур, зокрема української та західноєвропейських, це не лише розширить ідейно-тематичні обрії теоретичних та практичних занять, але й дозволить безболісно вносити до запропонованого варіанту тематичного планування творчі зміни відповідно до наукових зацікавлень та рівня підготовки студентів.

2. Мета і завдання курсу

Мета курсу «Шістдесятництво як культурний феномен доби» – формування у студентів 3-го року навчання за спеціальністю «Українська мова та література» уявлення про історико-культурний й мистецький аспекти українського шістдесятництва, ознайомити студентів із провідними діячами руху та їхньою творчістю, вчити мати власне бачення на суспільно-політичні події епохи, на діяльність визначних письменників зазначеного періоду, їхню роль у літературному й культурному процесі доби.

3. Результати навчання

Знання суспільно-історичних умов розвитку української літератури II половини ХХ ст. історичні умови виникнення та побутування літературного явища, яке названо «шістдесятництвом», визначити його культурні, соціальні, психологічні, політичні витоки та естетичні засади й властивості; осмислення нових естетичних засад, на яких будувалася поезія і проза визначеного часу, розуміння переплетіння різноманітних стильових і жанрових тенденцій у прагненні художнього синтезу, опору канонам соцреалізму.

Знати найголовніші тенденції, напрями, творчі індивідуальності шістдесятництва, його витоки; місце творів українського шістдесятництва в загальнонаціональному літературному процесі; основні етапи життєвого та творчого шляху провідних діячів руху.

Робити аналітичний огляд наукових досліджень щодо творчості окремих персоналій та літературно-мистецького процесу II половини ХХ ст.; виявляти основні проблеми у творчості українських шістдесятників

З'ясувати взаємозв'язок між історико-мистецькими подіями епохи, світоглядом і творчістю діячів руху; виявити найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів;

зіставляти різні погляди в ході полеміки, виявляти здатність доводити свої твердження, власну думку, вміти дискутувати; аргументувати теоретичні міркування переконливими прикладами; зіставляти кілька творів, проводячи компаративний аналіз на різних рівнях текстів.

Самостійно здобувати і систематизувати знання про мистецький феномен шістдесятництва з різних тем; користуватися довідковими джерелами, зокрема, Інтернетом, літературними енциклопедіями та словниками літературознавчих термінів.

4. Структура курсу

Лекції

Лекція: 1. Шістдесятництво у контексті культурно-мистецьких змагань доби. Шістдесятництво як літературно-мистецьке явище. Повернення до концепції суверенності, особистості, національно-патріотичних (національно-романтичних) ідей, гуманізм. Демократизація суспільного та літературно-мистецького життя. Естетичні ідеали та етичні полюси шістдесятництва. Творчість О. Довженка.

Лекція: 2. Світоглядно-естетичні засади шістдесятництва. Іван Світличний – духовний лідер шістдесятництва. Культурницька робота клубів: літературні вечірki, шевченківські свята, постановка п'єс М. Куліша, проведення дискусій. Поезія як виразник ідей, настроїв, почуттів цілого покоління, що зривала луску фальші, голої декларативності, безсловесності, оголосивши своїм *кредо* – *правду, героєм – людину*. Руйнування міфу «колективної свідомості», «патетика романтизованого гуманізму». Духовний вплив І. Світличного на прогресивну молодь (В. Стус, В. Голобородько, М. Воробйов, В. Кордун, А. Горська, В. Симоненко). Літературознавчі студії І. Світличного. Консолідація творчих індивідуальностей. «Тіні забутих предків»: роль та значення у шістдесятництві.

Лекція: 3. Філософські концепції, інтелектуалізм неокласична орієнтація на світову культуру в поезії шістдесятників (Д. Павличко, Ліна Костенко, В. Симоненко, І. Драч, М. Вінграновський, Б. Олійник, В. Стус, І. Калинець, Б. Нечерда, В. Коломієць, В. Лучук, І. Жиленко); Творчість Василя Симоненка. Митець, письменник, філософ, ерудит, людина енциклопедичної освіченості. Тематика прижиттєвої збірки «Тиша і грім» (1962 р.) В. Симоненка, посмертна збірка «Земне тяжіння» (1964 р.) – суголосність філософії шістдесятництва. Відображення творчої біографії в щоденникових записах «Окрайці думок». Заборона його творчості в застійну добу.

Лекція: 4. Тенденції розвитку української прози 60-х рр. ХХ ст.: жанрове розмаїття, проблематика, образи. Творчість прозаїків (Гр. Тютюнник. Євген Гуцало, В. Дрозд, Вал. Шевчук, Р. Іваничук, Р. Федорів, Б. Харчук, Ніна Бічужа).

Лекція: 5. Тарас Шевченко у рецепції шістдесятництва. Тарас Шевченко у поетичній візії шістдесятництва. Кобзар у малярстві, мозаїці, скульптурі шістдесятників. Кобзар у кінематографії.

Лекція: 6. Епістолярна творчість шістдесятників. З історії розвитку жанру. Доба і її характер в епістолярії українського шістдесятництва. Свобода вибору в системі символів листа. Лист як спосіб вираження творчого буття автора.

Лекція: 7. Перекладацька діяльність шістдесятників. Відомості з історії українського перекладу. Г. Кочур і М. Лукаш – найвизначніші представники української школи художнього перекладу. «Українські» Р. Бернс та фарси мовні поети

в інтерпретації В. Мисика. Перекладацька діяльність Д. Павличка, В. Стуса, І. Світличного

Лекція: 8. Естетичний феномен поетичної творчості поетів-дисидентів. Суспільні витоки дисидентського руху в Україні, причини виникнення. Участь дисидентів у формуванні Гельсінської спілки (М. Руденко, В. Стус, О. Тихий, Ю. Литвин, О. Бердник). Форми відкритого протистояння з владою. Роль статті І.Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?» в пробудженні національної самосвідомості. Провідні мотиви та стильові особливості їхньої творчості.

Лекція: 9. Київська поетична школа. Історія створення, основні принципи творчості – Василя Голобородька, Миколи Воробйова, Віктора Кордуна, Михайла Григоріва. Методичні аспекти вивчення творчості поетів Київської школи, яких іменували «лівим крилом шістдесятників», «постшістдесятниками», «сімдесятниками», «нешістдесятниками», «поети «витісненого покоління». Основні принципи творчості: свобода поетичного творення; трансформація давнього міфологічного мислення в образах новітньої поезії; повернення у поетичному творенні до лексичних прапервнів.

Лекція: 10. Естетична своєрідність «тихої лірики» 1970-х. Народження напряду «тиха лірика» добою шістдесятництва (В. Підпалій, В. Діденко, Л. Талай, П. Засенко, В. Лучук). Нова концепція людської екзистенції, уникнення декларованого патріотизму, становище «внутрішньої еміграції». «Діалог зі світом» – визначальна риса «тихої лірики».

Лекція: 11. Літературно-критична та мемуарна творчість шістдесятників. Зрушення в царині літературної критики. Літературно-критична спадщина В. Стуса. Літературознавча діяльність М. Коцюбинської. З історії мемуарного жанру. Щоденники як форма внутрішньої само ідентифікації автора. Спогади шістдесятників. Спогади про шістдесятників.

Практичні заняття

Практичне заняття: 1. Мистецький феномен шістдесятництва. (Алла Горська в мистецькій історії шістдесятництва. «Тіні забутих предків»: роль та значення у бутті шістдесятництва).

Практичне заняття: 2. Історія України в поезії Ліни Костенко.

Практичне заняття: 3. Образ Тараса Шевченка та Олександра Довженка у поезії шістдесятників (Ліна Костенко, І. Драч, М. Вінграновський, І. Калинець, В. Стус).

Практичне заняття: 4. Образ матері в поезії шістдесятників (Б. Олійник, В. Симоненко).

Практичне заняття: 5. Міфопоетичність та екзистенційність поезії І. Калинця та Т. Мельничука.

Практичне заняття: 6. Естетичний феномен творчості поетів-дисидентів (В. Стус, І. Світличний, М. Руденко, І. Сокульський).

Практичне заняття: 7. Естетична платформа поетів «Київської школи» (В. Кордун).

Практичне заняття: 8. Своєрідність поезії «тихої гілки» (В. Підпалій).

Технічне обладнання та програмне забезпечення

Технічні засоби навчання:

Персональні комп'ютери;

Дистанційна платформа MOODLE.

5. Система оцінювання та вимоги

5.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина			Разом
	*Відповіді на практичних заняттях	Написання реферата, повідомлення	Контрольні тестові роботи, завдання	
20	40	20	20	100

* При несвоєчасному складанні тем практичних занять максимальна оцінка знижується на 2 бали.

У виставлення загальної кількості балів враховується регулярне відвідування занять (не більше одного пропуску без поважних причин за всіма видами занять) та наявність конспекту лекцій.

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі контрольної роботи, яка містить тестові питання або передбачає розгорнуті відповіді на них.

Практична частина оцінюється за результатами відповідей на практичних заняттях та результатами контрольної тестової роботи, яка містить 30 завдань.

Для підвищення оцінки (якщо було більш ніж 2 пропуски занять) **на 4 бали** здобувач вищої освіти може виконати та захистити презентацію з будь-якої теми лекцій з дисципліни «Шістдесятництво як культурний феномен доби», або обрати тему самостійно (після попереднього узгодження з викладачем).

Якщо студент набрав менше 60 балів з поточного опитування та самостійної роботи, він обов'язково складатиме **іспит**. Питання підсумкового контролю розміщено на платформі MOODLE або Teams.

6.3. Критерії оцінювання теоретичної частини

2 питання по 10 балів з розгорнутими відповідями на них.

20 – максимальна кількість балів, нараховується за правильну, повну (наведено

приклади) та конкретну відповідь (еталонну) на запропоноване питання.

15 балів - відповідь правильна, наведено приклади, але забагато інформації, яка опосередковано відповідає суті питання;

10 балів - відповідь правильна, але забагато інформації, яка не відповідає суті питання;

5 балів – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

3 бали – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

0 балів – відповідь неправильна.

6.4. Критерії оцінювання практичної частини

Відповіді на практичних заняттях.

Максимальна кількість балів – 40, де кожне практичне заняття оцінюється балом 5. В оцінку враховується відповіді на питання плану практичних занять, наведені приклади текстів, виконані додаткові завдання.

Написання реферату оцінюється **20 балами**. Студент мусить ґрунтовно розкрити тему з посиланням на дослідників та сучасні студії, з власними коментарями творів авторів, правильно оформивши роботу. Наприклад, теми:

«Архетип Матері як уособлення України в поезії В. Симоненка та В. Стуса».

«В'язнична лірика І.Світличного, М. Руденка, М. Осадчого».

«Роль Михайлини Коцюбинської як літературного критика в динаміці шістдесятництва».

Контрольні тестові роботи.

У кожній контрольній 20 тестових завдань з трьома варіантами відповідей, правильна відповідь оцінюється **0,5 бала всього 10 балів. 2*10=20.**

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». <https://inlnk.ru/xvgyx>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту і завчасно.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1 Базові

(підручники, посібники)

1. Історія української літератури ХХ століття: у 2-х. Кн. / за ред. В.Г. Дончика. Т. 2. Друга половина ХХ століття. Київ : Наукова думка, 1998. 456 с.
2. Ковалів Ю. Історія української літератури: Кінець ХІХ – початок ХХІ ст.: підруч.: у 10 т. Київ: ВЦ «Академія», У сподіваннях і трагічних зламах. 472 с.; 2015. Т.4. 576 с.; 2017. Т.5. 547 с.
3. Історія української літератури: ХХ – початок ХХІ ст.: навч. посібник у 3 т. /за ред. В.І. Кузьменко. Київ: ВЦ «Академія», 2014. Т.2 536 с.; 2015. Т.3 566 с.
4. Рарицький О. Партитури тексту і духу (Художньо-документальна проза українських шістдесятників). Київ : Смолоскип, 2016. 488 с.
5. Рух опору в Україні: 1960-1990. Енциклопедичний довідник. Київ : Смолоскип, 2010. 804 с.
6. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво : профілі на тлі покоління (історико-літературний та поетикальний аспекти). Київ: Смолоскип, 2010. 632с.
7. Українські літературні школи та групи 60-90-х рр. ХХ ст.: Антологія вибраної поезії та есеїстики / Упоряд. Василь Габор. Львів: ЛВ «Піраміда», 2009. 620 с.

8.2. Довідкові

1. Біляцька В.П. Український роман у віршах постколоніальної доби : монографія. Дніпро : Середняк Т. К., 2017. 398 с.

2. Біляцька В.П. Художній простір баладної епіки Василя Марсюка. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т.32 (71). №4. Ч2. С. 204–205. (Б).
3. Біляцька В.П. Емоційно-сміслові навантаження концепту *ДУША* в романі у віршах «Паломник» Ігоря Павлюка. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*: збірник наук. праць. Вінниця, 2021. Вип. 32. С. 76–86. (Б).
4. Біляцька В. Ранні літературно-критичні студії Василя Стуса. *Василь Стус: життя, ідеологія, творчість, соціополітичний і літературний контекст*. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. С. 85–90.
5. Віват Г. І. Лірика дисидентів в інтертекстуальному полі множинності. Одеса: ВМВ, 2010, 368 с.
6. Дзюба І.М. З криниці літ: У 3-х т. Київ : Вид. дім: «Києво-Могилянська академія», 2007. Т.3. Літературні портрети. Зі спогадів. 880 с.
7. «Доброокий». Спогади про Івана Світличного /Упор. Леоніла і Надія Світличні. Київ : Час, 1998. 572с.
8. Галета О. Від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ – початку ХХІ століття: монографія. Київ : Смолоскип, 2015. 640 с.
9. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. Київ : Либідь, 2001. 486 с.
10. Грабович Г. До історії української літератури: дослідження, есе, полеміка. Київ : Основи, 1997. 604 с.
11. Даниленко В. Лісоруб у пустелі. Письменник і літературний процес. Київ : Академвидав, 2008. 352 с.
12. Жулинський М. Люди, що вирвалися із обмежень звичності. Українська інтелігенція періоду хрущовської відлиги. *Літературна Україна*. 1996. 26 вересня.
13. Зборовська Н. Шістдесятники. *Слово і Час*. 1999. №1. С.74–80.
14. Іванисенко В. Животрепетна наша історія. Шістдесятництво: родовід і доба. *Київ*. 1998. № 1–2. С. 94–100.
15. Касьянов Г.В. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років. Київ : Либідь, 1995. 224 с.
16. Коцюбинська М. «Зафіксоване і нетлінне»: Роздуми про епістолярну творчість. Київ: Дух і Літера. 2001. 300 с
17. Лексикон загального та порівняльного літературознавства/ А. Волков, О. Бойченко та ін. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
18. Літературознавча енциклопедія: [у двох томах]. Т. 1 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
19. Літературознавча енциклопедія: [у двох томах]. Т. 2 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
20. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
21. Моренець В. «Слово, що випало з мовчання філософів». *Слово і Час*. 1997. № 4. С.17–28.
22. Наєнко М.К. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. Київ : ВЦ «Просвіта», 2008. 1064 с.
23. Наєнко М. Три уроки шістдесятництва. *Освіта*. 1997. № 21–22.
24. Неврлий М. Слов'янський контекст шістдесятництва. *Сучасність*. 2000. № 1.

25. Сверстюк Євген. Блудні сини України. Київ : ВПЦ «Знання», 1993. 256с.
26. Пахльовська О. Українські шістдесятники: філософія бунту. *Сучасність*. 2000. № 4. С. 65–74.
27. Павлишин М. Канон і іконостас : Літературно-критичні статті. Київ : Час, 1997. 447 с.
28. Гарнашинська Л.Б. Презумпція доцільності: Абрис сучасної літературознавчої концептології. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 534 с.
29. Шістдесятництво як явище, його витoki й наслідки. *Слово і Час*. 1997. №8. С.40-55.
30. Шістдесятництво ХХ століття як літературне явище. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Дніпропетровськ: Навч. книга, 2000. 210с.

РЕСУРСИ

1. Дніпровська міська бібліотека <http://www.library.dp.ua/>
2. Науково-технічна бібліотека НТУ «Дніпровська політехніка» <http://lib.nmu.org.ua//>
3. Національна бібліотека України імені Володимира Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України <https://nlu.org.ua/>
5. Львівська національна наукова бібліотека імені Василя Стефаника <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/en/main2/>